

βρ. (Μπόβ.) Καπ. (Ἀραβάν. Σινασσ. Φάρασ. κ.ά.) Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Νικόπ. Οἶν. κ.ά.) Τσακων. : Ἐκαμα ἔς τὸν ἀφαλὸ (ἐπόνεσα) Σάμ. Ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ σταυρώνεται ὁ ἀνθρώπος (διαμορφοῦται τὸ ἔμβρυον) Νάξ. (Κορων.) Ἀπ' τοὺς στήθους ὡς τοὺς νιφαλὸς Θράκ. (Μάλγαρ.) (Ἡ φώκια) ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ ἄνω εἶναι ἡ ἐμορφότερη γυναῖκα, ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ κάτω εἶναι τὸ φοβερώτερον ψάρι ΝΠολίτ. Παραδ. 310 Ἐβγα, ψύλλ', ἀπὸ τ' ἀπτί, πηγαινέ ἔς τὸν ὄφαλο (ἐξ ἐπιδ.) Κρήτ. || Φρ. Λύνεται - πέφτει ὁ ἀφαλὸς (ἐπὶ στομαχικῆς ἢ γαστρικῆς παθήσεως ἀποδιδομένης εἰς πτώσιν τοῦ ὀμφαλοῦ) κοιν. Ὁ νεφαλὸς τ' ἐνέμπασεν (ἔπεσε) Οἶν. Βάνω - γυρίζω - σηκώνω - τρίζω τὸν ἀφαλὸ (ἐπὶ ἐνεργείας τινὸς πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνωτέρω παθήσεως). Τοῦ ἄλυσσας τὸν ἀφαλὸ ἔς τὸ ξύλο (τὸν ἔδειρα πολύ). Λύθηκε ὁ ἀφαλὸς μου ἀπὸ τὸ φόβο (ἐφοβήθηκα πολύ). Λύθηκε ὁ ἀφαλὸς μου ἀπὸ τὰ γέλια (ἐγέλασα πολύ) σύνθηθ. Λύθη'κι ἀναφαλὸς τ' ἀπ' τοῦ μινθός Σουφλ. Λύθη'κι οὐ ἀφαλὸς τ' ἀπ' τῇ δ'λεῖα (ἐγένεε κατάκοπος) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τῶφυγιν οὐ νουφαλὸς (ἐτρώμαξε) Μακεδ. (Βλάστ.) Θὰ βγῇ π' τὸν ἀφαλὸ (ἐπὶ φαρμάκοντος ὑπὲρ τὸ μέτρον) Εὐβ. (Στρώπον.) Περπατεῖ μετὰ τὸ κανκί ἔς τὸν ἀφαλὸ (εἶναι φιλάσθενος. Ἰδ. ΝΠολίτ. Παραοιμ. 2, 663) Ἡπ. Σουράει ὁ ἀφαλὸς του (μωρολογεῖ) Πελοπ. (Μεσσ.) Βάλ' του λάδι ἔς τὸν ἀφαλὸ (τιμώρησέ τον αὐστηρά) Πελοπ. (Λακων.) Πιάσαν τσ' ἀφαλοῖ δουν (ἐτρώμαξαν) Λέσβ. (Ἀγιάσ.) || Αἰνίγμ.

Δυὸ ἀδέρφια ἀνταμωμένα | μετὰ τὸν ἀφαλὸ δεμένα
(ἡ ψαλὶς) Ἡπ.

Στὸν ἀφαλὸ σου στέκομαι, δὴ ἀρῶπα σου λογιᾶζω
(τὸ φρέαρ) Α.Ρουμ. (Σωζόπ.) 2) Ὁ ὀμφάλιος λῶρος κοιν. καὶ Τσακων. : Ὁ γαστρός - ἡ μαμμή ἔκοψε τὸν ἀφαλὸ τοῦ παιδιοῦ κοιν. Ἀ μαννὴ ἐκόβε τὸν ἀπαλὸ Τσακων. || Φρ. Φαίνεται σὰ νὰ τοῦ κόψαν τώρα τὸν ἀφαλὸ (ἐπὶ ἀνθρώπου παιδαριώδους) Πελοπ. (Ἀρκαδ.) Σοῦ φαίνεται πῶς ἐκεῖ τῆς κόψανε τὸν ἀφαλὸ (ἐπὶ ἀνθρώπου συχνάζοντος εἰς τινα τόπον) Πελοπ. (Μάν.) Τὸν ἀφαλὸ σ' ῥίξαν αὐτοῦ; (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Λέσβ. Ἐκεῖ ἔπεσε ὁ ἀφαλὸς του (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Θράκ. 3) Τὸ κέντρον σώματός τινος ἢ τόπου Ἡπ. (Ζαγόρ.) Θεσσ. Θήρ. Θράκ. (Τσακίλ.) Πελοπ. (Κορινθ. Λάστ.) κ.ά. : Ὁ ἀφαλὸς τοῦ ἀλωνιοῦ Κορινθ. Χωρεῦγει ἔς τὸν ἀφαλὸ (εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἐλικοειδοῦς κύκλου) Θήρ. Εἶναι ἀπουμέσα ἀπ' τοῦ νουφαλὸ ἀπ' τ' Λάρ'σα Θεσσ. || Φρ. Εἶναι ἀπ' τὸν ἀφαλὸ τοῦ Κάστρου (ἐπὶ κομπάζοντος διὰ τὴν καταγωγὴν του) Ἡπ. Δέ σ' ἔφεραν ἀπ' τ' Πόλ'ς τὸν ἀφαλὸ (πρὸς κομπάζοντα διὰ τὴν καταγωγὴν του) Τσακίλ. β) Ὁ εἰς τὸ κέντρον σώματός τινος προσηρμοσμένος ἢ ἐξέχων ἄξων ἢ ὀπὴ πρὸς εἰσδοχὴν ἄξωνος, ἰδίᾳ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν τεχνιτῶν πολλαχ. : Ὁ ἀφαλὸς τῆς ῥόδου πολλαχ. Ὁ ἀφαλὸς τοῦ ἀμαξιοῦ (ὁ μεσαῖος ἥλος τῆς βάσεως τῆς ἀμάξης) Θράκ. (Σιρέντζ. κ.ά.) Ὁ ἀπαλὸς τὰ κλειδωγία (ἢ εἰς τὸ κέντρον τῆς ὀπῆς τῆς κλειδωνίας ἐξοχή ἢ ὁποῖα εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ κλειδίου) Τσακων. Οὐ ἀφαλὸς τ' ψαλ'διοῦ (ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφονται τὰ σκέλη τῆς ψαλίδος) Λέσβ. Σάμ. Οὐ ἀφαλὸς τ' μ'λόπιτρας (ἢ εἰς τὸ κέντρον τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ ἄνω μυολίθου κοιλότης) Στερελλ. (Καλοσκοπ.)

γ) Ζῶον τοποθετούμενον εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνίου Ρόδ. (Μεσαναγρ.) δ) Κανδηλήθρα Ἡπ. — ΧΧρηστοβασ. Ξενιτ. 30 : Ἐβγαλε ἀπὸ ἑνα ξύλινο κοντὶ καινούργιο ἀφαλὸ, πέρασε τὸ φινίλι ἔς τὸν ἀφαλὸ, ἔρριξε ἔς τὴν καντήλα λάδι ΧΧρηστοβασ. ἐνθ' ἀν. ε) Συστροφὴ θαλασσίου ρεύματος, δίνη Εὐβ. (Χαλκ.) Θράκ. (Βιζ.) Μύκ. ς) Πυθμὴν νεροτριβὴς Στερελλ. (Αἰτωλ.) : Τὰ σκ'τὰ ἄμα τὰ βαρῇ

τοῦ νιρὸ πᾶνι ὡς τὸν ἀφαλὸ. 4) Τὸ κάλλιστον, τὸ σπουδαιότατον μέρος, ἰδίᾳ πρὸς χαρακτηρισμὸν γονίμου ἀγροῦ μετὰ τοῦ προσδιορισμοῦ γῆς ἢ ἀνευ αὐτοῦ Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κάρυστ.) Ἡπ. Θράκ. (Περίστασ.) Πελοπ. (Λακων.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) : Αὐτοῦνο τὸ χωράφι εἶναι ἀφαλὸς τῆς γῆς Αὐλωνάρ. Χωράφι ἀφαλὸς Κάρυστ. Λακων. Ἀφαλὸς ἦταν τοῦ χωράφ' π' πούλ'σις Αἰτωλ. Ἐχου οὐλα τὰ χτήματά μ' μέσ' ἔς τὸν ἀφαλὸ (τὸ εὐφορώτερον μέρος τοῦ κάμπου) αὐτόθ. Τὸ χωριὸ μας ἦταν ἀφαλὸς τῆς γῆς Περίστασ.

Πβ. ἀφάλι.

ἀφαλοσίδερο τό, Πελοπ. (Λακων.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀφάλι καὶ σίδερο.

Ὁ εἰς τὸ κέντρον τοῦ κάτω μυολίθου σιδηροῦς ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται ὁ ἄνω λίθος. Συνών. ἀφάλι 5 γ, σιδεράφαλο.

ἀφαλούδι τό, ἐνιαχ. ἀφ-φαλοῦν Κύπρ. ἀφαλούγι Εὐβ. (Κονίστρ. Κύμ. κ.ά.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀφάλι διὰ τῆς καταλ. - οὐδι.

1) Ὁ ὀμφάλιος θωπευτικῶς Κύπρ. : Ἄσμ.

Μάννα μου, ἔς τ' ἀφ-φαλοῦν σου ἔδ-δει χρυσὴν μαλ-λούαν τθαῖ ἀχτυπᾷ σου τρεῖς γυροὺς τῶ ἀκόμα ῥέπ' ἀγκῶναν.

2) Εἶδος μικροῦ κοχλίου Εὐβ. (Κονίστρ. Κύμ. κ.ά.)

Πβ. ἀφάλι 10.

ἀφαλωτὸς ἐπιθ. Πελοπ. (Λακων. Μάν.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ὀμφαλωτός.

Κοῖλος ὡς ὀμφαλός : Ἄσμ.

Στὴ σκούρα τὴν ἀφαλωτὴ | χωσία ἦτανε ἄροστὰ,
τοῦ δῶκασι μὲ δονφεκτά, | τοῦ φασι πλάτες καὶ νεφρά
Μάν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπον Ἀφ-φαλωτὴ Χίος.

ἀφαμίζω Πελοπ. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. Δωρ. ἐπιθ. ἀφάμος. Ὅτι ἡ λ. παλαιὰ μαρτυρεῖ ὁ Ἡσύχιος, παρ' ᾧ «ἀφημοὶ ἀνώνυμοι, ἀκλεεῖς» καὶ «ἀφημίζεσθαι ἀθερίζεσθαι».

Κάμνω τινὰ νὰ χάσῃ τὴν καλὴν του φήμην, δυσφημῶ : Ἄσμ.

Ω Ντάβο μου, μὴν ἦθ' ἐρθῇς, | τὰ ξαφνικά ζου νὰ ἄκουα,
τ' ἀφάμισες τοῦ πάππου μου | καὶ ὅλο μου τὸ γενεακό.

ἀφάνα ἢ, φάνα Καπ. (Φάρασ.) Πελοπ. (Γέρμ. Κορινθ. Μάν.) κ.ά. ἀφάνα σύνθηθ. καὶ Τσακων.

Ἐκ τοῦ οὐσ. φανός, παρ' ὃ καὶ ἀφανός. Ἡ λ. καὶ μεσν. παρὰ Σουῖδ. λ. σκινδαψός. Ἰδ. ΜΣτεφανίδ. Philol. Wochenschrift 50 (1930) 1438. Ὁ τύπ. φάνα καὶ ἐν Ἑπαίνῳ γυναικῶν στ. 908 (ἐκδ. ΚΚrumbacher σ. 403). Ἰδ. καὶ Δουκ. ἐν λ. φάνα καὶ Κορ. Ἀτ. 4, 636 καὶ 711.

1) Λαμπάς, φανός Καπ. (Φάρασ.) : Ἄσμ.

Ἦγεν ἔς τὸν κόσμον ἀφάνα.

2) Διάφοροι θάμνοι ἀκανθώδεις χρησιμεύοντες ὡς προσάναμμα, ἰδίως δὲ ἐχινόπους ὁ ἀκανθόκλαδος (genista acanthoclada) τοῦ γένους τοῦ ἐχινόποδος (genista) τῆς τάξεως τῶν ψυχανθῶν (papilionaceae), συνών. ἀπήφανος, ἀχινόποδας, ἀχινόποδι, ξυλαφάνα, ἐχινόπους ὁ μήλιος (genista melia), ποτήριον τὸ ἀκανθώδες (poterium spinosum) τοῦ γένους τοῦ ποτηρίου (poterium) τῆς τάξεως τῶν ροδωδῶν (rosaceae), ἢ τῶν ἀρχ. στοιβή, συνών. ἀστοιβῆ 1, ἀστοιβή, ἀστοιβίδα, ἀχεροστοιβάδα, ἀχεροστοιβῆ καὶ εὐφόρβιον ὁ ἀκανθόθαμνος (euphorbia acanthothamnus) τοῦ γένους τοῦ εὐφορβίου (euphorbium) τῆς τάξεως τῶν γρομφαδιωδῶν (scrofulariaceae) πολλαχ. : Τὰ μαλλιά της εἶναι σὰν